

ZAJEDNIČKI STAVOVI

Albanskog nacionalnog vijeća i Bošnjačkog nacionalnog vijeća u vezi izmjene zakonodavnog okvira za nacionalne manjine

OPŠTI STAVOVI

- Izmjene Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nisu predložene i usvojene u inkluzivnom procesu. Prijedlozi i zahtjevi Bošnjačkog nacionalnog vijeća i Albanskog nacionalnog vijeća nisu sadržani u navedenim zakonima.
- Predlaganje i donošenje izmjena i dopuna umjesto donošenja novog teksta Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina suprotno je odredbama člana 8. stav 2. Zakona o narodnoj skupštini i člana 47. stav 2. Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa.
- Uzimajući u obzir član 14. 18. 20. i 105. Ustava, oblast koju uređuju, značaj za pravni poredak, vladavinu prava i uspostavljanje suštinske ravnopravnosti između građana koji pripadaju većinskom narodu i građana koji pripadaju nacionalnim manjinama, Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina neophodno je da sadrže odredbe koje obezbjeđuju primjenu ovih zakona i u slučaju kada drugi zakoni isto pitanje uređuju na različit način od ova dva zakona.
- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina (član 1a. i član 2) i Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (član 19.) nisu riješili pitanje statusa i pravnog položaja nacionalnog savjeta. Zakonima nije utvrđeno da li je nacionalni savjet javna ili privatna institucija, odnosno javno ili privatno pravno lice.
- Imajući u vidu da je tijelo uspostavljeno Ustavom, značaj i prirodu poslova koje vrši i načinu na koji se bira, nacionalni savjet treba definisati kao predstavničko tijelo koje vrši javna ovlašćenja i ima sva prava i dužnosti kao organi javne uprave.
- Odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina kojima se reguliše pitanje izbora za nacionalne savjete a odnose se na položaj i prava izbornih lista u izbornom procesu u suprotnosti su sa članom 52. Ustava.
- Ovlašćenja kojim raspolaže nacionalni savjet, a koja su propisana članovima 10. – 22. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, po svojoj pravnoj prirodi ne mogu se svrstati u kategoriju javnih ovlašćenja, i ne predstavljaju mehanizam za ostvarivanje samouprave nacionalnih manjina.

- Pravo nacionalnog savjeta na samostalno odlučivanje, kao ključni element za ostvarivanje samouprave, nije u dovoljnoj mjeri razrađeno i prisutno u Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjine.
- Strategije koje donosi nacionalni savjet nacionalne manjine nisu obavezujuće za organe javne vlasti i kao takve ne mogu proizvoditi pozitivna dejstva koja imaju za cilj poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina.
- Finansiranje rada nacionalnih savjeta propisano članom 115. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nije precizno uređeno. Zakon nije propisao u kom procentu odnosno iznosu se opredjeljuju sredstva za rad nacionalnih savjeta u odnosu na sredstva planirana budžetima Republike, pokrajine i lokalne samouprave.
- Budžetski fond za nacionalne manjine (član 20. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i član 119. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina) nije ustrojen i koncipiran na adekvatan način. Budžetski fond za nacionalne manjine potrebno je definisati kao posebno pravno lice sa svojim organima rukovođenja i upravljanja. Sredstva za rad Fonda moraju se obezbjediti budžetom Republike Srbije u odgovarajućem procentu u odnosu na ukupno planirana sredstva u budžetu Republike.
- Zakonodavni okvir Republike Srbije ne sadrži u sebi potrebne sankcije kao zaštitni mehanizam za ostvarivanje prava na samoupravu i ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina, i ne obezbjeđuje adekvatnu ulogu nacionalnog savjeta u odlučivanju o pitanjima koja su od suštinskog značaja za položaj, identitet i prava nacionalnih manjina.
- Adekvatne kaznene mjere jedini su garant poštovanja prava pripadnika nacionalnih manjina. Odsustvo kaznenih mjera poštovanje prava pripadnika nacionalnih manjina prepušta na volji pojedincima, što je suprotno načelu vladavine prava i ravnopravnosti i predstavlja jedan od ključnih nedostataka Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

ZAKON O NACIONALNIM SAVETIMA NACIONALNIH MANJINA

- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nije bliže uredio status člana nacionalnog savjeta. Članovima nacionalnog savjeta nije dato pravo da odsustvuju sa posla radi prisustvovanja sjednicama i učestvovanja u radu nacionalnog savjeta. (član 1b.)
- Status i pravni karakter ustanova, čiji je osnivač nacionalni savjet, nije utvrđen Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Zakon nije uredio da li se radi o javnim ili privatnim ustanovama. (član 2. st. 3. član 11. član 16. član 19.)

- Mogućnost brisanja nacionalnog savjeta iz Registra, odnosno stalnog ili privremenog ukidanja njegovog postojanja propisana članom 4b. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, suprotna je članu 20. stav 2. i članu 14. stav 2. Ustava Republike Srbije. Nacionalni savjet predstavlja stečeno odnosno neotuđivo pravo nacionalnih manjina na samoupravu te se isti ni pod kojim uslovima ne može stalno ili privremeno ukinuti.
- Uskraćivanjem prava, predsjedniku i članovima rukovodećih organa političkih stranaka nacionalnih manjina, na izbor za predsjednika nacionalnog savjeta i članove izvršnog odbora nacionalnog savjeta (član 7a.), krše se ustavna prava iz člana 77. 53. 52. st. 1. a naročito iz člana 14. 18. i 20. Ustava, te se na taj način u pravni sistem uvodi presedan na štetu nacionalnih manjina a zajamčena prava se derogiraju, odnosno stečena prava se umanjuju.
- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nije uspostavio kvalitetno i precizno razgraničenje i podjelu poslova unutar nacionalnog savjeta. Članovima 10. – 22. nije precizno propisano ko je od organa nacionalnog savjeta pravno legitimisan na postupanje prilikom izvršavanja propisanih ovlašćenja, te je nejasno da li se termin nacionalni savjet odnosi na nacionalni savjet kao pravno lice ili na nacionalni savjet kao organ unutar nacionalnog savjeta kao pravnog lica.
- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina kao kriterijum za određivanje broja članova ili utvrđivanje drugih prava nacionalnog savjeta, pored broja pripadnika nacionalne manjine sa posljednjeg popisa stanovništva, kao mjerodavan prihvaćuje i podatak o procjeni broja pripadnika nacionalne manjine po jedinicama lokalne samouprave izdat od strane Zavoda za statistiku, podatak iz posebnog biračkog spiska ili podatak relevantne međunarodne organizacije, u slučaju kada pripadnici nacionalne manjine nisu učestvovali na popisu stanovništva.
- Obaveze nametnute nacionalnom savjetu, kao i zapriječene sankcije usljed njihovog nepoštovanja, sadržane u odredbama člana 8a. st. 2. člana 113. st. 2. člana 115. st. 4. i člana 117. st. 8. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, nepoznate su pravnom sistemu Srbije, njihovom primjenom dovodi se u pitanje rad, funkcionalnost i postojanje nacionalnih savjeta odnosno njihova primjena za posledicu može imati umanjivanje stečenih prava pripadnika nacionalnih manjina.
- Kaznenim odredbama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina (čl. 123. – 127) nisu zaštićena ovlašćenja i prava nacionalnog savjeta, ne postoje sankcije za nepoštovanje i kršenje ovlašćenja i prava nacionalnih savjeta. Propisane kaznene odredbe jednosmjerne su i odnose se na nacionalne savjete.

ZAKON O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

- Član 1. st. 4. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u nejednak položaj dovodi pripadnike nacionalnih manjina koji žive van teritorije AP u odnosu na pripadnike nacionalnih manjina koji žive na teritoriji AP. Bošnjaci i Albanci žive na prostorima na kojima ne postoji srednji nivo vlasti te su u skladu sa tim u suštinski nejednakom položaju u odnosu na nacionalne manjine koje žive na teritoriji AP Vojvodine.
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina nije propisao rok kojim obavezuje javni medijski servis – RTS da oformi redakcije na manjinskim jezicima i počne sa emitovanjem sadržaja na jezicima nacionalnih manjina. Javni servis RTS do danas nije oformio redakciju na jezicima nacionalnih manjina niti proizvodi medijske sadržaje kojima se nacionalnim manjinama omogućava implementacija ovog prava i promoviše njihov kulturni identitet. Informisanje na svom maternjem jeziku jeste Ustavom garantovano pravo pripadnicima nacionalnih manjina.
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina nije propisao mjere kojima bi se:
  - a) osigurala politička participacija pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima na svim nivoima vlasti, naročito u pogledu kandidovanja izbornih lista nacionalnih manjina u postupku izbora narodnih poslanika i odbornika,
  - b) osigurala zastupljenost nacionalnih manjina u pravosudnim organima,
  - c) osigurala zastupljenost nacionalnih manjina u državnim organima, organima autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, kao i u organizacijama, javnim službama, preduzećima i ustanovama čiji su osnivači Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave
- Pripadnicima nacionalnih manjina uskraćeno je pravo da kao svoje koriste i ističu nacionalne simbole koji su općeprihvaćeni od njenih pripadnika i dio su njihove tradicije a identični su simbolima druge države.
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u članu 13. nije ograničio nadležne organe i tijela Republike Srbije da u sadržajima planova i programa za predmete od posebnog značaja za nacionalne manjine ne mogu mijenjati, osporavati i zadirati u terminološko određivanje pojmova, događaja i ličnosti od značaja za nacionalnu manjinu.
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u članu 13. nije utvrdio obim zastupljenosti tema koje se odnose na historiju, umjetnost, kulturu i tradiciju nacionalne manjine u nastavnim planovima i programima.

- Brisanje člana 21. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina kojim je bilo regulisano pravo na zapošljavanje i srazmjernu zastupljenost nacionalnih manjina u policiji, pravosuđu i drugim javnim službama i državnim organima, predstavlja umanjivanje stečenih prava.
- Pravo na obilježavanje i način obilježavanja potvrđenih praznika nacionalnih manjina nije uređen ni jednim propisom u Republici Srbiji, niti je bilo koji organ javne vlasti legitimisan da uredi ovo pitanje. Odsustvo normi kojima se reguliše ovo pitanje onemogućava pripadnicima nacionalnih manjina da u praksi ostvare ovo pravo.
- Sastav Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine utvrđen članom 18. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, izuzevši predsjednike nacionalnih savjeta, nije precizno određen, već se ostavlja mogućnost njegovog konstantnog mijenjanja što se ne može pozitivno odraziti na njegov rad i rezultate. Značaj pitanja kojim se Savjet bavi zahtijeva da njegovom sastav bude konstantan te da ga čine ministri nadležni za ljudska i manjinska prava, obrazovanje, kulturu, informisanje, pravdu, unutrašnje poslove, poslove državne uprave i lokalne samouprave, omladinu i sport, kao i da radom Savjeta rukovodi predsjednik Vlade, kako je bilo propisano prije donošenja izmjena i dopuna ovog zakona. U ovom članu je neophodno propisati da zakoni i drugi propisi od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih manjina ne mogu biti donijeti bez saglasnosti Savjeta, te da Savjet kada razmatra ta pitanja odlučuje konsenzusom.
- Kaznene odredbe propisane Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (čl. 22a. – 22v.) ne štite prava pripadnika nacionalnih manjina. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina ne predviđa sankcije za uskraćivanje i kršenje prava pripadnicima nacionalnih manjina.

U Bujanovcu, 19. jula 2018. godine